

УДК 159.923.2

Олександр Юрійович ШЛОМІН,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3682-6387>

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОЗДІЙСНЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Наведено результати вивчення феномен самоздійснення працівників поліції. З'ясовано, що переважна більшість працівників поліції з досвідом роботи мають вищий за середній показник рівня загального професійного самоздійснення, мають усвідомлену потребу професійного вдосконалення, прагнуть особистісного та професійного розвитку. В курсантській групі найбільш представленим є загальний рівень професійного самоздійснення на середньому рівні, що свідчить про їх часткову обізнаність з майбутньою професійною діяльністю та наявність у них проекту свого професійного розвитку.

Ключові слова: самоздійснення, працівник поліції, професійне вдосконалення, особистісний розвиток.

Якісні зміни, які відбуваються у правоохоронній сфері країни, безпосередньо торкаються процесу реформування поліції, впливають як на зовнішню, так і внутрішню сутність діяльності працівників поліції. Суттєвого значення набувають питання професіоналізації поліцейських, тож, професійне самоздійснення працівників поліції може розглядатися як одна з умов ефективної діяльності та самовдосконалення в професії і його вивчення постає актуальним завданням. Особистісне самоздійснення визначається О. Кокуном як свідомий саморозвиток людини, в процесі якого розкриваються її потенційні можливості у різних життєвих сферах, результатом чого є постійне досягнення особистісно соціально значущих ефектів, формування власного «простору життя» [1, с. 293]. Як вважає Г. Дзвоник, самоздійснення особистості слід розглядати як свідомий саморозвиток людини, який досягаючи значущих результатів розкриває її потенційні можливості в особистісній, соціальній та життєвих сферах [2, с. 45]. Для вивчення складових професійного самоздійснення працівників поліції підрозділів превентивної діяльності було застосовано відповідний опитувальник О. Кокуна, який дозволяє вивчити загальний рівень професійного самоздійснення фахівця, а також визначити ступень вираженості окремих його складових. Результати

вивчення особливостей професійного самоздійснення працівників поліції підрозділів превентивної діяльності наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Показники особливостей професійного самоздійснення працівників поліції підрозділів превентивної діяльності на різних етапах професіогенезу (%)

Рівень професійного самоздійснення	Загальний		Внутрішньо-професійний		Зовнішньо-професійний	
	Група 1	Група 2	Група 1	Група 2	Група 1	Група 2
Низький	6					
Нижчий за середній	12					
Середній	72	10	78	14	18	26
Вищий за середній	10	86	22	72	62	66
Високий		4		14	20	8

За результатами дослідження виявилось, що переважна більшість працівників поліції з досвідом роботи – 86 %, мають *вищий за середній* показник рівня загального професійного самоздійснення, в групі досліджуваних курсантів відсоток з наявним рівнем загального професійного самоздійснення достовірно нижчий – 10 %. Отримані результати свідчать, що працівники поліції з досвідом роботи виконуючи різноманітні службові завдання, мають усвідомлену потребу професійного вдосконалення, прагнуть особистісного та професійного розвитку, намагаються зайняти місце у професійному співтоваристві, здатні ставити перед собою цілі щодо подальшого професійного самоздійснення. Не останню роль в цьому відіграє позитивна оцінка роботи підрозділів поліції превенції суспільством і пересічними громадянами.

В курсантській групі найбільш представленим є загальний рівень професійного самоздійснення на *середньому* рівні, його виявлено у 72 % респондентів проти 10 % в групі стажованих поліцейських. Показово, що тільки в групі курсантів діагностовано *низький* (6 %) та *нижчий за середній* (12 %) рівні загального професійного самоздійснення, натомість в групі стажованих поліцейських майже 4 % демонструють *високий* показник зазначеного загального рівня професійного самоздійснення. Як впливає з одержаних даних у дослідженні, курсанти частково обізнані з майбутньою професійною діяльністю, в тім, отримані результати свідчать про наявність у них

проекту свого професійного розвитку. Усвідомлюючи, що професійне середовище за умов реформування поліції стає все більш насиченим різноманітними відношеннями та більш динамічним, вони вважають, що професійне самоздійснення в обраній професії залежить від рівня професіоналізму, розвитку професійно важливих якостей та особистісного потенціалу, вдалого кар'єрного зростання. В групах досліджуваних зафіксовано достовірні розбіжності за показниками внутрішньо-професійного самоздійснення. Так, в групі курсантів цей показник виявився на *середньому* рівні у 78 % досліджуваних (проти 14 % отриманих в групі стажованих поліцейських) і свідчить про адекватну оцінку своєї професійної компетентності й наявну потребу курсантів у професійному навчанні і професійному вдосконаленні. У поліцейських з досвідом роботи показник внутрішньо-професійного самоздійснення виявився *вище за середній* рівень у 72 % досліджуваних (проти 22 % у курсантській групі), тож стажовані поліцейські в цілому задоволені своїми професійними здобутками та здатні ставити перед собою нові професійні цілі. Слушним є зауваження І. Болотнікової, що повнота самоздійснення залежить від здатності людини ставити такі цілі, які найбільш адекватні її внутрішній суті. Тому, чим зрозуміліше людині її покликання, тобто чим виразніше виражено самовизначення, тим імовірніше самоздійснення [3, с. 10]. В групах досліджуваних працівників поліції схожими виявилися показники зовнішньо-професійного самоздійснення. У 62 % в групі курсантів та у 66 % в групі стажованих поліцейських цей показник на рівні *вище за середній*, що дозволяє вважати досліджуваних обох груп здатними досягати поставленої мети, творчо використовувати напрацювання колег та їх досвід у своїй професійній діяльності, планувати кар'єрне зростання та службове просування.

Список бібліографічних посилань

1. Гуляс І. А. Детермінанти самоздійснення особистості. *Психологічні перспективи*. 2011. Вип. 17. С. 83–92.
2. Кокун О. М. Загальні чинники професійного самоздійснення особистості. *Актуальні проблеми психології*. 2016. Т. IX, вип. 9. С. 292–301.
3. Кокун О. М. Опитувальник професійного самоздійснення. *Практична психологія та соціальна робота*. 2014. № 7. С. 35–39.

Одержано 19.03.2019

Представлены результаты изучения феномена самоосуществления сотрудников полиции. Выяснено, что подавляющее большинство сотрудников полиции с опытом работы имеют показатель общего профессионального уровня самоосуществления выше среднего, у них выявлена осознанная потребность профессионального совершенствования, стремление к личностному и профессиональному

развитию. В курсантской группе наиболее представленным является средний показатель общего профессионального уровня самореализации, что свидетельствует об их частичном знакомстве с будущей профессиональной деятельностью и наличием у них проекта своего профессионального развития.

Ключевые слова: самореализации, работник полиции, профессиональное совершенствование, личностное развитие.

УДК 351.74:005.963.2-051

Тетяна Іванівна ЮРЧЕНКО-ШЕХОВЦОВА,

науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6541-3410>

РОЛЬ НАСТАВНИЦТВА У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗІ СТАЖЕМ СЛУЖБИ ДО ТРЬОХ РОКІВ

У відповідальних і напружених умовах сьогодення особливої уваги потребує проблема формування професійної правосвідомості поліцейських, зокрема поліцейських, стаж служби яких не перевищує трьох років. Процесу становлення професіонала, його адаптації до службової діяльності всебічно сприятиме допомога, що надається досвідченими членами колективу – колегами, керівниками підрозділів. Найбільше такої допомоги та підтримки потребує категорія поліцейських, які не мають певного досвіду роботи, адаптація яких до професії здійснюється під впливом професійного оточення та заходів правової соціалізації. Ефективність професіоналізації молодих поліцейських, формування адекватної правосвідомості забезпечується інститутом наставництва, який усуває прогалину між теорією і практикою, доповнюючи отримані під час навчання знання і навички практичним досвідом.

Ключові слова: професійна правосвідомість, наставництво, молоді працівники, професійна діяльність, формування правосвідомості.

Правова освіта і правове виховання традиційно виступають основними шляхами становлення професіонала-поліцейського, формування у нього адекватної правосвідомості, що забезпечується низкою апробованих та інноваційних методів і процедур. В переліку